

УДК 130.2

Вікторія Анатоліївна ПЕРЦЕВА,

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри українознавства факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5203-761X>

КУЛЬТУРА ЯК СИСТЕМА: ОСОБЛИВОСТІ ПОБУТУВАННЯ

Культура – це спосіб регуляції, збереження, відтворення й розвитку суспільства. У такій якості культура представляє не лише діяльність, але й залучення до неї, що дозволяє ідентифікувати себе з певною системою цінностей і водночас розпізнати образ і елементи інших культур. Згідно з сучасною наукою, культура – це усе те, що створено руками й розумом людини, це споживання цих цінностей, а також це рівень розвитку того чи іншого суб'єкта – соціальної групи, етнічної спільноти, конкретного суспільства.

Ми підтримуємо цей підхід, оскільки він і дозволяє розглядати культуру як систему детермінант, що визначає процеси самоідентифікації, а також як систему цінностей суспільства, що містить етнокультурні традиції. До того ж, треба пам'ятати, що етнічна ідентичність може не збігатися з декларованою ідентичністю (розуміння про себе як про етнічну спільноту), яка виявляється в «самоназиванні» і залежить від соціальної ситуації.

У повсякденному житті людина може ефективно користуватися «перемиканням» етнічних кодів, яке абсолютно не відповідає його справжній ідентичності. Звідси й головний висновок: щоб зрозуміти культуру того або іншого співтовариства, необхідно вивчити його поведінку в повсякденних життєвих ситуаціях. Одними з перших усвідомили необхідність об'єктивного аналізу залежності між потребами людини й засобами їх задоволення, які виробляє та надає культура, антропологи. Так, функціональна обумовленість явищ культури стала предметом пильного вивчення Броніслава Малиновського [1]. У його розумінні культура служить потребам людини й насамперед трьома його основним потребам: базовим (необхідність в їжі й задоволення інших фізичних потреб), похідним (потреби в розподілі їжі, розподілі праці, у захисті, у регулюванні репродукції, у соціальному контролі) та інтеграційним (потреби в психологічній безпеці, соціальній гармонії, життєвих цілях, у системі пізнання, законах, релігії, мистецтві). Отже, кожен аспект культури має свою функцію в межах однієї з названих вище потреб.

Культура за своєю сутністю є системним механізмом, за допомогою якого людина може краще й легше розв'язувати специфічні проблеми, які ставить перед ним середовище, що оточує його, задовольняючи свої потреби. Вжити цій системі, забезпечуючи її адаптивність, допомагає традиція. До того ж під адаптацією ми розуміємо не лише пасивне пристосування, а й активний процес взаємодії системи з середовищем. Незалежно від того, чи йде мова про культивування традицій або про цілковиту відмову від них, у центрі завжди опиняється традиція. Отже, традиція є універсальним механізмом, який дозволяє досягати необхідної для існування соціальних організацій стабільності, і без дії цього механізму життя людей у будь-якій спільноті просто неможливе.

Таким чином, традиція в ціннісному, змістовному плані акумулює в собі певну систему норм, звичаїв і світоглядних установок, що містить найважливішу частину «класичної» спадщини цього суспільства, культурної єдності, пізнавального процесу. А у функціональному плані традиція виступає посередником між сучасністю й минулим, механізмом зберігання й передачі зразків, прийомів і навичок діяльності (технологій), які входять в реальне життя людей і не потребують особливого обґрунтування й визнання, окрім посилення на свою давність і вкоріненість у культурі. До того ж передача здійснюється за допомогою численного повторення й тиражування традиційних дій і стосунків (звичаїв), церемоній та обрядів (ритуал), символічних текстів і знаків.

Отже, відповідаючи на «виклики» дійсності й задовольняючи свої потреби, людина також вибудовує свої стосунки та дії відповідно до інших людей, зі своїми й чужими спільнотами. Згідно з сучасними науковими дослідженнями наша мова й навіть наші емоції є результатом як громадського життя, так й історії народу, до якого ми належимо.

Тобто, будь-який культурний елемент треба сприймати тільки в цілісному культурному контексті, частиною якого він є. Така взаємодія створює певне культурне поле. А сенс подальших соціальних дій залежить від їх локації усередині культури, адже тільки культура визначає їх значення, їх символічний сенс. Поза межами цього культурного поля взаємодії бути не може, а без цього, у свою чергу, не можна зрозуміти сучасний стан культури в нашу епоху масових комунікацій, глобалізації, і, як наслідок, її універсализації.

Звісно, процеси культурної універсализації мають і негативні наслідки. Якщо розширення культурних контактів у сучасному світі сприяє зближенню народів, їх взаємозбагаченню – з одного боку, то з іншого – посилення інтеграційних тенденцій універсализації значною мірою трансформує традиційну культуру, руйнуючи її цілісність і самодостатність. У зв'язку з цим порушується унікальність локальних культур, на зміну яких приходять універсальний культурний гіпертекст, що презентує все різнобарв'я світової культури. У цьому випадку національні культури втрачають специфічний «грунт», оскільки універсализація нівелює національні межі. Як наслідок, національні й етнічні проблеми отримують загострений, а іноді хворобливий характер у сучасному світі, оскільки вони або активно поділяються людьми, або користуються пасивним визнанням. Культура у свідомості людини репрезентує, представляє будь-які факти, які мають для нього значення. А означають вони те й тільки те, що відбивається в культурній репрезентації.

Висновок. Отже, культура є надскладною системно-цілісною єдністю – фактично, надсистемою. Тому й досягнути культуру в усій повноті конкретних форм її існування, у її будові, функціонуванні й розвитку можна тільки з позицій системного мислення. Усі інші підходи дозволяють зафіксувати, схопити, вичленити хоча й надважливі, але все ж приватні її особливості, і тому мають однобічність. Системний підхід до розуміння культури дозволяє інтегрувати усі її різнобічні трактування, долаючи певну альтернативність, і характеризувати з точки зору її організації, певної структурної стійкості, фіксуючи, насамперед, увагу на функціональній взаємодії її структурних елементів.

Список бібліографічних посилань

1. Малиновський Б. Научная теория культуры: Сборник. Москва : ОГИ, 2005. 184 с.

Одержано 13.11.2020

УДК 338.2:330.322

Світлана Анатоліївна ПЕТРОВСЬКА,

кандидат економічних наук,

старший викладач кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1992-4161>;

Владислав Анатолійович ЦИБУЛЬКО,

студент магістратури навчальної групи СФ-Пзб-19-1м

Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ДО РЕГІОНУ

Обсяги залучених інвестицій та напрями їх освоєння є критеріями визначення рівня економічного розвитку регіонів, їх конкурентоспроможності та можливостей забезпечення регіонального добробуту. Залучення інвестицій на регіональному рівні, крім суто економічних завдань підвищення ефективності розвитку місцевого виробництва, дає можливість вирішувати також соціальні та екологічні завдання.

Сучасні науково-практичні підходи щодо залучення інвестицій до регіону та їх регулювання набули розвитку у дослідженнях Н. Андрєєвої, І. Бланка, О. Герасименко, У. Гладкої, Г. Купало-вої, В. Марцин, Т. Уманець, С. Харічкова, Ю. Хвесик та ін.

Нестабільна соціально-економічна ситуація в останні роки погіршила становище із залучення інвестиційних ресурсів до регіонів. Недостатня інвестиційна привабливість, високий